

▀ Biblioteca deschisă ▀

AYN RAND (născută Alisa Zinovievna Rosenbaum, (1905 – 1982), scriitoare și filosofă americană. S-a născut în Rusia, iar în 1926 a emigrat în SUA. După ce primele ei două romane, *We the Living* (*Noi, cei vii*, 1936)) și *Anthem* (*Imn*, 1938), au fost întâmpinate, inițial, cu răceală în SUA, următorul, *The Fountainhead* (*Izvorul*, 1943, în curs de apariție la Editura Cartier), i-a adus succesul, ca, în cele din urmă, *Atlas Shrugged* (*Revolta lui Atlas*, apărut la Editura Cartier în anii 2014-2016), cel de-al patrulea ei roman, publicat în 1957, să devină un bestseller mondial (a doua carte, ca influență, după *Biblie*, în opinia cititorilor americani). Atât în scrierile de ficțiune, cât și, mai târziu, în lucrările sale filosofice, a promovat ideile obiectivismului, curent filosofic inițiat chiar de ea.

ANGELA BRAȘOVEANU este ziaristă. A fost redactor-șef al revistelor *Cartier-magazin* (1995-1998), *Revista cărților* (1998-2000), *Capitala-magazin* (2000-2005) și *Punkt* (2005-prezent). Membră a Uniunii Internaționale a Presei Francofone. A tradus din limbile engleză și franceză pentru Editura Cartier.

Ayn Rand

Imn

R o m a n

Traducere din engleză de ANGELA BRAȘOVEANU

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md

Cartier & Roman LLC, Fort Lauderdale, SUA. E-mail: usa@cartier.md

Suport juridic: Efrim, Roșca și Asociații

www.cartier.md

Cărțile Cartier pot fi procurate online pe shop.cartier.md și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Noble și www.cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.

E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.

E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România. Tel./fax: (021) 210.80.51

E-mail: romania@cartier.md

www.cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Biblioteca deschisă* este coordonată de Vasile Ernu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Dorin Onofrei

Coperta colecției: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoeditare: Mircea Cojocaru

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Ayn Rand

ANTHEM

Penguin Group, 1995

Ayn Rand

IMN

Ediția I, iunie 2016

Copyright © 1938 by Ayn Rand.

Introduction copyright © Leonard Peikoff and the Estate of Ayn Rand, 1995.

© 2016, Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Rand, Ayn.

Imn / Ayn Rand; trad. din engl. de Angela Brașoveanu. – Chișinău: Cartier, 2016

(Tipogr. „Bons Offices”). – 136 p. – (Colecția „Biblioteca deschisă” / coord. de Vasile Ernu,

ISBN 978-9975-79-922-5). Tit. orig.: Anthem. – Referințele bibliogr. in subsol. – 500 ex.

ISBN 978-9975-86-085-7.

821.111(73)-31

R 24

Introducere

Titlul de lucru al acestui scurt roman a fost *Ego*. „Am folosit cuvântul în sensul lui exact, literal”, menționa AYN RAND într-o corespondență. „Nu am avut în vedere un simbol al eului, dar în mod special Sinele Omului.”¹

Sinele omului, susține AYN RAND, este mintea sa sau capacitatea de a raționa. Toate atributele spirituale distinctive ale omului derivă din această capacitate. De exemplu, rațiunea (judecățile de valoare ale omului) este cea care-i conduce emoțiile. Rațiunea este cea care posedă voința, abilitatea de a face alegeri.

Dar rațiunea este o proprietate a individului. Nu există creier colectiv.

Termenul *ego* combină ambele puncte într-un singur concept: el desemnează mintea (și atributele sale) considerată ca o posesie individuală. *Ego*-ul, prin urmare, este ceea ce constituie identitatea esențială a ființei umane. Așa

¹ Scrisoare către Richard de Mille, noiembrie 1946.

cum explică un dicționar, „ego este *Eu* ori sinele oricărei persoane; [este] o persoană care gândește, simte și este dispusă să facă ceva, care știe să distingă între sinele său și sinele celorlalți, între sinele său și obiectele gândirii sale”.²

Este evident de ce AYN RAND exaltă ego-ul omului. Făcând acest lucru, ea este (implicit) susținătorul principiilor centrale ale filosofiei sale și ale eroilor săi: rațiunea, valorile, voința de a face ceva, individualismul. Personajele sale negative, prin contrast, nu gândesc, nu au judecată și voință. Ele sunt oameni la mâna a doua, care își permit să fie conduși de alții. Renunțând la propriul spirit, ei sunt, literalmente, lipsiți de sine.

Cum se raportează acest roman, publicat pentru prima dată în Anglia în 1938, la *Izvorul* (1943)? *Imn*, scria AYN RAND în 1946, e ca „schițele pe care le fac pictorii pentru viitoarele pânze mari. Am scris [*Imn*] lucrând la *Izvorul* – are aceeași temă, spirit și intenție, dar e rezolvat într-o formă diferită”.³

Un corespondent al timpului o avertiza pe domnișoara RAND că sunt oameni pentru care cuvântul ego „este prea puternic, chiar imoral”. Ea îi dădu replica: „Sigur că este. Împotriva cui credeți că a fost scrisă această carte?”.⁴

² *Random House Dictionary of the English Language*, College Edition, 1968.

³ Scrisoare către Lorine Pruette, septembrie 1946.

⁴ Scrisoare către Richard de Mille, noiembrie 1946.

Deși cuvântul „ego” rămâne esențial pentru text, titlul, pentru publicare, a fost schimbat în *Imn*. Nu a fost o încercare de a tempera cartea; a fost un pas pe care AYN RAND l-a făcut la fiecare roman. Titlurile sale de lucru erau invariabil banale și lipsite de emoție, numind explicit, pentru propria sa claritate, tema centrală a cărții; asemenea titluri tind să-i ofere cititorului ideea mult prea repede și mult prea sec. Titlul final al cărții ține la fel de tema centrală a cărții, dar într-un mod indirect și evocativ; el intrigă și chiar atinge cititorul în timp ce îl lasă să descopere pentru sine sensul cărții. (Alt exemplu ar fi *Greva*, care a devenit ulterior *Revolta lui Atlas*.)

Romanul acesta, în opinia domnișoarei RAND, a fost de la bun început o odă *ego*-ului uman. N-a fost dificil, așadar, să schimbe titlul de lucru: să facă mutarea de la „ego” la „odă” sau „imn”, lăsând obiectul celebrat de odă să fie descoperit de către cititor. „Ultimele două capitole,” scria domnișoara RAND într-o scrisoare, „sunt de fapt imnul.”⁵ Restul e construit în jurul acestora.

Există și un alt motiv, cred, pentru alegerea cuvântului *imn* (în comparație cu „odă” sau „celebrare”). *Imn* este un cuvânt cu o tonalitate religioasă, a doua definiție a căruia este „bucată de muzică vocală sacră, de obicei cu text luat

⁵ Scrisoare către Lorine Pruette, octombrie 1946.

din Scripturi”.⁶ Ceea ce nu înseamnă totuși că AYN RAND a conceput această carte ca fiind una religioasă. Dimpotrivă.

AYN RAND explică punctul său de vedere în introducerea la ediția aniversară, de 25 de ani, a *Izvorului*. Protes-tând împotriva monopolului religiei în domeniul eticii, ea scrie, printre altele:

Așa cum a preluat domeniul eticii, întorcând moralitatea *împotriva* omului, religia a uzurpat și cele mai înalte concepte morale ale limbii noastre, plasându-le în afara acestui pământ și dincolo de puterea omului de a le atinge. „Exaltare” este un cuvânt folosit, de obicei, pentru a arăta o stare emoțională evocată de contemplarea supranaturalului. „Adorare” înseamnă experiența emoțională de loialitate și dedicație față de ceva mai presus decât omul. „Reverență” înseamnă emoția respectului sacru, încercată, de obicei, de cineva care îngenunchează. „Sacru” înseamnă superior și de neatins în raport cu orice ține de om ori de acest pământ. Etc.

Dar astfel de concepte dau nume unor emoții reale, chiar dacă dimensiunea supranaturală nu există; iar aceste emoții sunt încercate ca fiind înălțătoare sau înnobilitoare, fără umilirea de sine cerută de definițiile religioase. Care este, atunci, sursa lor ori la ce se referă ele în realitate? Este întregul tărâm al dedicației umane unui ideal moral...

⁶ *Random House Dictionary of the English Language*, College Edition, 1968.

Acest lucru este cel mai înalt nivel al emoțiilor omului, care trebuie eliberat din obscuritatea misticismului și redirecționat spre obiectul său adevărat: omul.

Acesta este sensul (cu acest înțeles și aceste intenții) pe care l-aș identifica drept sensul vieții reprezentat în *Izvorul* ca fiind *cultul omului*.⁷

Din același motiv, AYN RAND alege conceptul esteticom-moral „imn” pentru titlul acestui roman. Făcând acest lucru, ea nu a capitulat în fața misticismului, ci a purtat un război împotriva lui. Ea pretindea pentru om și ego-ul lui respectul *sacru*, care este de fapt datorat nu Raiului, ci vieții pe pământ. Un „imn ego-ului” este o blasfemie pentru pioși, întrucât presupune că reverența i se cuvine nu lui Dumnezeu, ci omului, și, dincolo de toate, acelei fundamentale și inerent egoiste calități a lui care îi permite să înfrunte realitatea și să supraviețuiască.

Istoria umană a fost plină de egoiști și a fost la fel de plină de închinători. Egoiștii au fost în general realiști cinici (à la HOBBS), care disprețuiau moralitatea; închinătorii, după propria lor afirmație, nu făceau parte din lumea aceasta. Ciocnirea lor a fost un exemplu de dihotomie fapt-valoare, care a pedepsit filosofia occidentală pentru încă multe secole, făcând faptele să pară lipsite de sens și

⁷ AYN RAND, *Introducere* la ediția aniversară (25 de ani) a romanului *Izvorul*, p. ix, volum broșat.

de valorile fără bază. Conceptul lui AYN RAND de „imn ego-ului” înlătură această vicioasă dihotomie. Filosofia ei obiectivistă integrează faptele cu valorile – în cazul dat, adevărata natură a omului cu o exaltată și seculară admirație pentru ea.

Genul *Imnului* este determinat de propria sa temă. Ca imn ori cântare de laudă, romanul nu este tipic pentru AYN RAND, în ce privește forma ori stilul (cu toate că este tipic în ce privește conținutul). Așa cum a zis domnișoara RAND, *Imn* are o poveste, dar nu are o intrigă, adică o progresare a evenimentelor care ar duce implacabil la un punct culminant al acțiunii și la rezolvarea conflictului. Momentul care seamănă cel mai mult cu un punct culminant al *Imnului*, descoperirea de către erou a cuvântului *eu*, nu este o acțiune existențială, ci un eveniment intern, un proces de cunoaștere, care este, în afară de aceasta, parțial accidental (căci nu este în întregime motivat de evoluția evenimentelor).⁸

Într-un mod similar, *Imn* nu exemplifică abordarea artistică obișnuită a lui AYN RAND, numită de ea „realism romantic”. În contrast cu alte romane ale sale, aici nu există un fundal realist, contemporan și o cât de mică încercare de a recrea detalii perceptive, conversaționale sau psihologice; subiectul este plasat într-un viitor îndepărtat

⁸ Comunicare personală.

și primitiv, povestit într-un stil simplu, cvasibiblic, foarte potrivit pentru un astfel de timp și o astfel de lume. AYN RAND îi descrie lui CECIL B. DE MILLE cartea ca pe o „fantezie dramatică”.⁹ Iar lui ROSE WILDER LANE, drept răspuns la o întrebare a acesteia, îi declară că *Imn* este, de fapt, un „poem”.¹⁰

Ea păstrează aceeași viziune asupra cărții și atunci când se gândește la adaptarea acesteia pentru alte medii. Îi scria lui WALT DISNEY în 1946 că, în cazul în care o versiune ecranizată ar fi posibilă, „mi-ar fi plăcut ca ea să fie făcută mai degrabă în desene stilizate decât cu actori reali”.¹¹

Apoi – pe la mijlocul anilor '60, după cum îmi amintesc – ea a primit o solicitare de la RUDOLF NUREEV, care dorea să facă un balet pe baza *Imnului*. De obicei, domnișoara RAND nu dădea curs unor astfel de solicitări. Dar, din cauza naturii speciale a *Imnului* (și din cauza admirației sale pentru NUREEV și pentru dansul acestuia), ea a fost entuziasmată de idee (din păcate, nici filmul și nici baletul nu s-au mai materializat).

Ideea e că animația sau baletul pot captura fantezia – nu însă și Rusia Sovietică, ori luptele lui ROARK, ori grevele oamenilor minții.

⁹ Scrisoare către Cecil B. de Mille, septembrie 1946.

¹⁰ Scrisoare către Rose Wilder Lane, iulie 1946.

¹¹ Scrisoare către Walt Disney, septembrie 1946.

Imn a fost conceput inițial, la începutul anilor '20 (sau poate chiar ceva mai devreme), ca piesă. În acel timp, AYN RAND era o adolescentă din Rusia Sovietică. Cu patruzeci de ani mai târziu, ea a discutat evoluția proiectului cu un ziarist care îi lua un interviu:

Trebuia să fie o piesă despre o societate colectivită a viitorului în care s-a pierdut cuvântul „eu”. În lipsa acestuia, se numeau unii pe alții „noi”. Rezultatul era mai mult decât o poveste. Erau foarte multe personaje. Trebuia să fie patru acte, așa cred. Unul dintre lucrurile pe care mi le amintesc despre asta e că personajele nu au putut suporta societatea. Din când în când, cineva țipa înnebunind în mijlocul unuia din mitingurile lor colective. Singura legătură cu acea lume sunt oamenii care țipă noaptea.¹²

Piesa nu era în mod special *antirusească*:

Nu am vrut să-mi iau revanșa în legătură cu trecutul meu. Pentru că, dacă ar fi fost așa, aș fi scris povestiri luate din viața Rusiei sau proiectate pe evenimente din realitățile rusești. Intenția mea a fost să mătur de tot acest tip de lume; am în vedere că nu am vrut să includ Rusia sau, în genere, să am ceva a face cu ea. Sentimentele mele în legătură cu Rusia la timpul acela erau, pur și simplu, o intensificare a sentimentelor pe care le-am avut în copilărie și înainte de revoluție. Simțeam că era o

¹² Interviuri biografice înregistrate, 1960-61.

țară atât de mistică, de depravată și de putredă, încât nu m-a surprins atunci când a acceptat ideologia comunistă, și simțeam că cineva trebuie să iasă din această țară și să găsească lumea civilizată.¹³

AYN RAND a plecat în SUA în 1926, la vârsta de 21 de ani. Dar ea nu s-a gândit să scrie *Imn* aici până nu a citit în *Saturday Evening Post* o istorie plasată în viitor:

Nu avea o temă particulară, doar faptul că un fel de război distrusese civilizația și eroul era ultimul supraviețuitor, care reconstruia ceva printre ruinele New Yorkului. Nicio intrigă specială. Era doar istoria unei aventuri, dar ceea ce mi-a părut interesant a fost faptul că era prima dată când am văzut tipărită o istorie fantastică, și nu un soi de roman-foileton despre vecinii de peste drum. M-a impresionat faptul că s-a publicat o astfel de povestire. M-am gândit atunci: dacă ei nu se feresc să publice fantasy, poate ar fi bine să încerc să scriu *Imn*.

Lucram în acel timp la subiectul *Izvorului*, eram la partea cea mai grea a conflictului. Nu puteam face altceva decât să stau și să mă gândesc, ceea ce era mizerabil. Făceam cercetări arhitecturale, dar încă nu puteam scrie, și a trebuit să-mi iau timp liber din când în când pentru a scrie ceva. Așa că am scris *Imn* în acea vară a anului 1937.¹⁴

Ce a urmat a fost o lungă luptă pentru a o publica, nu în Anglia, unde a fost publicată imediat, ci în America, unde

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

intelectualii, intoxicați de comunism, erau la înălțimea (sau nadirul) Deceniului Roșu:

Gândisem *Imn* ca pe o povestire sau un serial pentru un magazin, dar cred că agentul meu a zis că nu va fi acceptată de magazine și probabil avea dreptate. Ori, dacă a încercat să o publice, nu a reușit. Mi-a zis atunci că ar trebui publicată ca o carte, lucru la care eu nu mă gândisem. A trimis-o simultan la MACMILLAN în America, care publicase *Noi, cei vii*, și editorului englez CASSELL. CASSELL a acceptat imediat; proprietarul a zis că nu era sigur dacă va putea să o vândă, dar că era frumoasă și o aprecia din punct de vedere literar și dorea să o publice. Macmillan a returnat-o, comentariul lor a fost: autorul nu înțelege socialismul.¹⁵

În următorii opt ani nu s-a întâmplat nimic în legătură cu *Imn* în SUA. Apoi, în 1945, LEONARD READ de la Pamphleteers, o echipă mică din Los Angeles ce publica eseuri nonficționale, a decis că *Imn* trebuie să aibă și o audiență americană. Read l-a tipărit ca broșură în 1946. Altă editură conservatoare cu un auditoriu modest, Caxton, a scos o ediție cartonată în 1953. În cele din urmă, aproximativ un sfert de secol după ce a fost scrisă, New American Library ă a editat-o ca volum broșat de mare tiraj.

¹⁵ Ibid.

Iată, cu asemenea pași târăganați și agonizanți, i s-a permis țării individualismului să descopere romanul despre individualism al lui AYN RAND. Acum (1995), *Imn* are vândute circa două milioane și jumătate de exemplare.

Pentru prima ediție americană, AYN RAND a rescris cartea. „Am redactat [cartea] pentru această ediție”, a zis ea în *Cuvântul-înainte* din 1946, „dar am limitat redactarea la stilul ei... Nicio idee sau episod nu a fost adăugat sau omis... Subiectul a rămas așa cum a fost. I-am făcut un lifting facial, dar nu și la coloana vertebrală sau la spirit; acestea nu aveau nevoie de lifting.”¹⁶

Fiind deja bine trecută de treizeci de ani, când își perfecționase engleza și terminase *Izvorul*, AYN RAND nu era pe deplin satisfăcută de stilul său. Făcea redactări și redactări în lucrările ei de mai devreme; era încă nesigură uneori, mi-a zis ea odată, dacă un punct de vedere sau o emoție a fost comunicată deplin și obiectiv. După 1943, când era mai sigură de sine din punct de vedere profesional, atât în artă, cât și în engleză, revine la *Imn* și (mai târziu) la *Noi, cei vii* și le revizuieste în concordanță cu cunoștințele sale mature.

Redactând *Imn*, a remarcat ea peste ani, preocupările ei de bază erau:

¹⁶ *Cuvânt-înainte*, ediția din 1946 a romanului *Imnul*, v. p. 9.

Precizia, claritatea, concizia și eliminarea oricărui adjective programatice ori cam pompoase. Știți, încercarea de a adopta acest stil semiarhaic a fost foarte dificilă. Unele pasaje erau exagerate. De fapt, sacrificam conținutul pentru stil – în unele locuri, din simplul motiv că nu știam cum să spun altfel. Către momentul când am rescris-o, după *Izvorul*, îmi controlam deplin stilul și știam cum să obțin același efect, dar prin mijloace simple și directe, fără a deveni prea biblică.¹⁷

Pentru cei care vor să-și facă o idee cum să obțină, în propriile lor lucrări, „precizia, claritatea, concizia” și, pot să adaug, frumusețea, frumusețea unei împletiri perfecte a sunetului și sensului – voi include ca anexă a acestei ediții un facsimil al ediției britanice originale a *Imnului*, cu schimbările redacționale făcute pe fiecare pagină de mâna lui AYN RAND pentru ediția americană. Dacă (fără a ține seama de problema concretă a stilului biblic) studiați modificările ei și întrebați „De ce?”, așa cum probabil veți și proceda, puteți învăța nelimitat de multe despre scris – al lui AYN RAND sau al vostru personal.

AYN RAND a învățat lucruri importante despre arta sa (și despre multe altele, inclusiv aplicarea propriei filosofii) pe parcursul anilor ei de gândire intensă. Dar și ca esență, și ca persoană, ea a fost de neschimbat. Copilul

¹⁷ Interviu biografice înregistrate, 1960-61.

care a imaginat *Imn* în Rusia avea același suflet ca femeia care l-a redactat aproape treizeci de ani mai târziu – și care era încă mândră de el treizeci și cinci de ani după aceasta.

Un mic exemplu al statorniciei lui AYN RAND poate fi găsit și în răspunsurile din chestionarul pe care a trebuit să-l completeze pentru *Noi, cei vii* în 1936, cu un an înainte de a scrie *Imn*. Chestionarul le cerea autorilor să-și formuleze propria lor filosofie. Răspunsul ei, la vârsta de treizeci și unu de ani, începea: „A da vieții mele un sens prin ea însăși. Știu ce vreau până la vârsta de două sute de ani. Trebuie să știi ce vrei să faci în viață și să-ți urmezi calea. Mă închin în fața *indivizilor* pentru cele mai înalte posibilități pe care le au ca indivizi și detest omenirea pentru eșecul ei de a fi pe măsura acestor posibilități...”¹⁸

Atunci când întâlnesc însemnări atât de caracteristice pentru AYN RAND, datând încă de prin 1936 (și chiar mai devreme), nu pot să nu mă gândesc la un comentariu despre Roark făcut de prietenul său AUSTEN HELLER:

Mă gândesc adesea că el este unicul dintre noi care a atins nemurirea. Nu vreau să spun asta în sensul faimei și nu vreau să spun că el nu va muri într-o zi. Dar el o trăiește. Eu cred că el este exact ceea ce înseamnă conceptul într-adevăr. Tu știi cât de mult năzuiesc oamenii să fie eterni. Dar ei mor pe zi ce trece... Ei schimbă,

¹⁸ *A Candid Camera of Ayn Rand*, iunie 1936; document de arhivă.

resping, contrazic – și ei numesc asta creștere. La sfârșit nu rămâne nimic, nimic neinvertat sau netrădat; de parcă aici nu a fost niciodată nicio entitate, doar o succesiune de adjective ofilindu-se până se transformă într-o masă diformă. Cum se așteaptă ei la o permanență când nu au putut rezista niciodată unui singur moment? Pe HOWARD însă ni-l putem imagina existând mereu.¹⁹

Ne putem imagina același lucru și despre AYN RAND. Ea însăși a fost nemuritoare în sensul de mai sus – în plus, ea a dobândit faimă. Mă aștept, prin urmare, ca lucrările ei să dăinuie tot atât cât va dura civilizația. Poate chiar vor supraviețui, ca *Logica* lui ARISTOTEL, unui alt Ev Mediu, dacă și când acesta va veni.

Imn, în orice caz, a dăinuit – și sunt fericit că am avut oportunitatea să prezint a cincizecea ediție aniversară în America.

Unii dintre cei care citiți aceste cuvinte veți fi aici să celebrați cea de-a suta aniversare. Ca ateist, nu pot să vă cer să „păstrați credința” în anii care vin. Ceea ce vă cer în schimb – țineți-vă de rațiune.

Ori, în stilul *Imnului*: iubește-ți *ego*-ul ca pe tine însuși. Pentru că asta este.

LEONARD PEIKOFF, Irvine, California, octombrie 1994

¹⁹ *Izvorul*, p. 453, volum broșat.

Cuvântul-înainte al autorului

Această carte a fost scrisă în 1937.

Am redactat-o pentru această ediție, dar am limitat redactarea la stilul ei; am reformulat câteva pasaje și am tăiat câteva excese lingvistice. Nicio idee sau episod nu a fost adăugat sau omis; tema, conținutul și structura au rămas neatinse. Istoria rămâne așa cum a fost. I-am făcut un lifting facial, dar nu și la coloana vertebrală sau la spirit; acestea nu aveau nevoie de lifting.

Câțiva dintre cei care au citit romanul atunci când a fost scris mi-au zis că am fost nedreaptă cu idealurile colectivismului; acesta nu era, ziceau ei, ceea ce colectivismul predica sau urmărea; colectivității nu au în vedere și nu susțin aceste lucruri; nimeni nu le susține.

Aș putea să subliniez doar că sloganul „Producție pentru uz și nu pentru profit” este acum acceptat de cei mai mulți oameni ca un loc comun prozaic, unul care stabilește un scop potrivit, dezirabil. Dacă măcar un sens inteligibil poate fi depistat în acest slogan, care ar fi atunci acela dacă nu ideea că motivul unei munci depuse de om trebuie să-l constituie nevoile altora, nu propriile sale nevoi, dorințe sau profit?

Recrutarea obligatorie a forței de muncă este acum practică sau susținută în orice țară de pe glob. Pe ce este bazată aceasta dacă nu pe ideea că statul este cel mai calificat să decidă unde poate fi util un om pentru ceilalți, această utilitate fiind singura considerație, iar scopurile, dorințele și fericirea sa proprie trebuie ignorate ca neavând nicio importanță?

Avem consilii de vocație, consilii eugenice, orice fel posibil de consiliu, inclusiv Consiliul Mondial, și, dacă acestea până acum nu dețin totală putere asupra noastră, se întâmplă acest lucru din simpla lipsă de intenții?

„Câștiguri sociale”, „scopuri sociale”, „obiective sociale” au devenit bromurile cotidiene ale limbajului nostru. Necesitatea unei justificări sociale pentru toate activitățile și întreaga existență e considerată acum ceva de la sine înțeles. Nu există nicio propunere suficient de scandaloaasă, dar ce poate obține autorul acesteia e audiere respectuoasă și aprobare dacă susține într-un fel nedefinit că e spre „binele comun”.

Cineva poate crede – numai nu eu – că nouă ani în urmă existau niște scuze pentru oameni ca ei să nu vadă în ce direcție merge lumea. Acum, evidența este atât de țipătoare, încât nicio scuză nu mai poate fi invocată de nimeni. Cel care refuză să vadă acest lucru acum nu e nici orb, nici inocent.

Cea mai mare vină azi o poartă cei care acceptă colectivismul din deficiență morală; care caută să se protejeze de necesitatea de a lua o poziție, care refuză să admită chiar și pentru ei înșiși natura a ceea ce acceptă; oamenii care suportă planuri elaborate special pentru a atinge robia, dar se ascund în spatele afirmației goale că ar fi iubitori de libertate, fără un sens concret atribuit acestui cuvânt; oamenii care cred

că ideile nu trebuie examinate la conținut, că principiile nu trebuie definite și că faptele pot fi eliminate numai prin ținerea ochilor închiși. Se așteaptă, atunci când se regăsesc ei înșiși într-o lume de ruine însângerate și de lagăre de concentrare, să scape de responsabilitatea morală cu bocete de genul: „Dar nu asta am avut în vedere!”.

Cel care vrea să fie sclav trebuie să aibă decența de a folosi cuvântul potrivit pentru acest lucru. Trebuie să vadă întregul sens a ceea ce susțin sau scuză; întregul, exactul și specificul sens al colectivismului, al implicațiilor sale logice, al principiilor pe care se bazează și al consecințelor la care va duce.

Ei ar trebui să se confrunte cu el și apoi să decidă: asta e ceea ce vor sau nu.

AYN RAND, aprilie 1946

I

E UN PĂCAT SĂ SCRII ACESTE LUCRURI. E un păcat să gândești cuvinte pe care alții nu le gândesc și să le pui pe hârtia pe care alții n-o vor vedea. Este josnic și rău. E ca și cum am vorbi singuri pentru noi, nu pentru alte urechi. Și știm bine că nu e o încălcare mai neagră a legii decât să faci ceva sau să gândești singur. Noi am încălcat legile. Iar legile zic că oamenii nu pot scrie decât dacă Consiliul Vocației le-a permis. Iertat să ne fie acest păcat!

Dar acesta nu e unicul păcat ce atârnă asupra noastră. Noi am comis o crimă mai mare, iar această crimă încă nu are un nume. Nu știm ce pedeapsă ne așteaptă dacă se va descoperi, deoarece nicio altă asemenea crimă nu vine în memoria oamenilor și nu există legi prescrise pentru asta.

E întuneric aici. Flacăra lumânării stă drept în aer. Nimic nu mișcă în acest tunel în afară de mâna noastră pe hârtie. Suntem singuri aici sub pământ. E un cuvânt înspăimântător, singur. Legea spune că nimeni dintre oameni nu poate fi singur. Niciodată, niciunde și nicicând, aceasta e o mare încălcare și rădăcina întregului rău. Dar noi am încălcat multe legi. Și acum nu este nimic aici în afară de corpul nostru, și e foarte straniu să vedem doar o pereche de picioare întinse pe pământ, și pe peretele dinaintea noastră umbra unui singur cap.

Pereții sunt crăpați și apa curge în dăre subțiri fără sunet, neagră și vâscoasă ca sângele. Am furat lumânarea din camera Casei Măturătorilor de Stradă. Putem fi condamnați la zece ani în Palatul de Detenție Corectivă dacă vom fi descoperiți. Dar asta nu contează. Contează doar că lumina e prețioasă și n-o putem irosi pentru a scrie când avem nevoie de ea pentru lucrarea care este crima noastră. Nimic nu contează în afară de lucrare, secretul nostru, răul nostru, prețioasa noastră lucrare. Totuși noi trebuie să scriem și de aceea că – milostivească-se Consiliul de noi! – vrem să vorbim măcar o dată doar pentru urechile noastre.

Numele nostru e Egalitate 7-2521, așa cum e scris pe brățara de oțel pe care fiecare om o are la încheietura mâinii stângi cu numele lor pe ea. Noi avem 21 de ani. Avem șase picioare înălțime și aceasta e o povară, pentru că nu sunt mulți cu această înălțime. Profesorii și Liderii se încruntau arătând spre noi: „Răul este în oasele voastre, Egalitate 7-2521, pentru că corpul vostru a crescut dincolo de corpurile fraților voștri”. Dar noi nu putem schimba oasele noastre și corpul nostru.

Noi am fost născuți cu un blestem. El ne-a condus întotdeauna spre gânduri care sunt interzise. El ne-a provocat întotdeauna visuri la care oamenii n-ar trebui să viseze. Noi știm că suntem răul, dar nu avem nicio voință și nicio putere să ne opunem lui. Aceasta e sursa mirării și fricii noastre tainice: că știm, dar nu ne opunem.

Noi depunem eforturi să fim la fel ca toți frații noștri, pentru că toți oamenii trebuie să fie la fel. Deasupra portalului Palatului Consiliului Mondial sunt niște cuvinte tăiate în marmură, pe care ni le repetăm nouă înșine atunci când suntem ispitiți.

*„Suntem unul în toți și toți în unul.
Nu există oameni, ci doar un mare NOI,
Unul, indivizibil și pentru totdeauna.”*

Repetăm asta pentru noi înșine, dar nu ne ajută.

Aceste cuvinte au fost tăiate mult timp în urmă. E mucegai verde în scobiturile literelor și brazde galbene în marmoră, care au mai mulți ani decât pot oamenii număra. Și aceste cuvinte sunt adevăruri pentru cei din Palatul Consiliului Mondial, și Consiliul Mondial este baza tuturor adevărilor. Așa a fost de la Marea Renaștere, și mai înainte decât atunci nicio amintire nu poate ajunge.

Dar noi nu trebuie să vorbim niciodată despre timpurile dinaintea Marii Renașteri, căci putem primi o sentință pentru trei ani în Palatul de Detenție Co-rectivă. Doar Cei Bătrâni pot șopti despre asta serile, în Casa Celor Inutili. Ei șoptesc multe lucruri stranii despre turnuri care se ridicau până la cer, în acele Vremuri de Nemenționat, și despre vagoane care se mișcau fără cai, și despre lămpi care ardeau fără flacăra. Dar acele timpuri erau răul. Și acele timpuri au murit când oamenii au văzut Marele Adevăr care este

acesta: că toți oamenii sunt una și că nu există voință în afară de voința tuturor.

Toți oamenii sunt buni și înțelepți. Și doar noi, Egalitate 7-2521, doar noi suntem născuți cu un blestem. Pentru că nu suntem ca frații noștri. Și dacă ne uităm în urmă la viața noastră, vedem că am fost întotdeauna așa și că aceasta ne-a adus, pas cu pas, spre ultimul nostru păcat suprem, crima crimelor, ascunsă aici, sub pământ.

Ne amintim Casa Pruncilor, unde am trăit până la vârsta de cinci ani, împreună cu toți copiii Orașului care se născuseră în același an. Sălile de dormit erau albe și curate, eliberate de toate lucrurile în afară de o sută de paturi. Noi eram exact ca toți frații noștri de acolo, cu excepția unui lucru: noi ne luptam cu frații noștri. Doar câteva infracțiuni sunt mai negre decât să ne luptăm cu frații noștri, la orice vârstă și din orice cauză. Consiliul Casei ne-a spus asta și, dintre toți copiii acelui an, noi am fost închiși în beci de cele mai multe ori.

Când am făcut cinci ani, am fost trimiși la Casa Elevilor, unde erau zece secții, pentru ai noștri zece ani de studii. Oamenii trebuie să studieze până ajung

la vârsta de cincisprezece ani. Pe urmă merg la muncă. În Casa Elevilor ne sculam când suna clopotul mare din turn și mergeam în paturile noastre când el suna iarăși. Înainte de a ne scoate hainele, stăteam în uriașa sală de dormit, ridicând în sus mâna dreaptă, și rosteam cu toții împreună, cu cei trei Învățători în frunte:

„Noi suntem nimic. Omenirea este totul. Din mila fraților noștri ne este viața permisă. Noi existăm prin, cu și pentru frații noștri, care sunt Statul. Amin”.

Apoi dormeam. Sălile de dormitor erau albe și curate, cu o sută de paturi, eliberate de orice alte lucruri.

Noi, Egalitate 7-2521, nu am fost fericiți în toți acești ani din Casa Elevilor. Nu pentru că învățătura era mult prea grea pentru noi. Ci pentru că învățătura era mult prea ușoară. Este un mare păcat să te naști cu un cap care este prea ager. Nu este bine să fii diferit de frații noștri, dar este rău să le fii superior. Învățătorii ne-au spus asta, privindu-ne încruntați.

Așa că noi am luptat împotriva acestui blestem. Am încercat să uităm lecțiile noastre, dar le-am ținut minte întotdeauna. Am încercat să nu înțelegem învățătura

Învățătorilor, dar întotdeauna i-am înțeles chiar înainte de a ne vorbi. Priveam la Uniune 5-3992, care era un băiat palid, doar cu o jumătate de creier, și încercam să zicem și să facem la fel, ca să putem fi ca ei, ca Uniune 5-3992, dar, cumva, Învățătorii știau că nu suntem la fel. Și am fost biciuiți mult mai des decât alți copii.

Învățătorii aveau dreptate, pentru că erau aprobați în funcții de către Consilii, iar Consiliile sunt vocea întregii justiții, pentru că sunt vocea tuturor oamenilor. Și dacă uneori, în întunericul secret al inimii noastre, noi regretăm cele ce ni s-au întâmplat la a cincisprezecea noastră aniversare, noi știm că a fost doar vina noastră. Noi am încălcat legea, pentru că nu am luat aminte la cuvintele Învățătorilor. Învățătorii ne-au zis tuturor:

„Să nu îndrăzniți să vă alegeți în mintea voastră munca pe care vreți să o faceți atunci când veți părăsi Casa Elevilor. Consiliul Vocației vă o va prescrie. Căci Consiliul Vocației, în marea sa înțelepciune, știe unde sunteți mai necesari pentru frații voștri, mai bine decât o puteți ști voi în mințile voastre mărunte și nedemne. Iar dacă nu sunteți necesari pentru frații voștri, nu e nevoie să împovărați pământul cu corpurile voastre”.

Noi știam bine asta din anii copilăriei, dar blestemul nostru a înfrânt voința noastră. Noi eram vinovați și recunoaștem asta: am încălcat Principiul Preferințelor. Noi preferam o anumită muncă și anumite lecții altor lucruri și altor lecții. Noi n-am ascultat atent istoria tuturor Consiliilor alese din timpul Marii Renașteri. Dar nouă ne plăcea Știința Lucrurilor. Noi visam să știm. Noi visam să știm despre toate lucrurile care fac pământul din jurul nostru. Noi puneam atâtea întrebări, încât Învățătorii le-au interzis.

Noi credem că există mistere în cer, sub ape și în plantele care cresc. Dar Consiliul Savanților a zis că nu sunt mistere și Consiliul Savanților știe totul. Și am învățat multe de la Învățătorii noștri. Am învățat că pământul e plat și că soarele se învârte în jurul lui, ceea ce dă naștere la zi și la noapte. Am învățat denumirile tuturor vânturilor care suflă peste mări și care împing pânzele marilor noastre corăbii. Am învățat cum să vindecăm de toate bolile oamenii dându-le drumul la sânge.

Nouă ne plăcea Știința Lucrurilor. Și, în întuneric, la orele secrete, când ne trezeam în noapte și nu erau frați în jurul nostru, ci doar conturul lor în paturi și sforăitul

lor, noi închideam ochii și țineam buzele noastre strânse, ne opream respirația, încât niciun fior nu putea să le permită fraților noștri să vadă, să audă ori măcar să ghicească, și noi ne gândeam că am vrea să fim trimiși în Casa Savanților atunci când ne va veni timpul.

Toate invențiile cele mai mari vin din Casa Savanților, chiar și cele mai noi, cum ar fi cele care au doar o sută de ani, și cum să faci lumânări din ceară și sfoară; de asemenea, cum să faci sticla care e pusă în ferestrele noastre pentru a ne proteja de ploaie. Ca să găsească aceste lucruri, savanții trebuie să studieze pământul și să învețe de la râuri, de la nisip, de la vânturi și pietre. Și dacă mergem la Casa Savanților, putem învăța și de acolo. Putem să le punem întrebări, pentru că ei nu interzic întrebările.

Și întrebările nu ne dau odihnă. Noi nu știm de ce blestemul nostru ne face să căutăm nu știm ce, iarăși și iarăși. Dar nu putem să rezistăm. Blestemul ne șoptește că sunt lucruri mari pe acest pământ, și că noi le-am putea cunoaște dacă vom încerca, și că noi trebuie să le cunoaștem. Noi întrebăm de ce trebuie să le știm, dar nu ni se dă niciun răspuns. Noi trebuie să cunoaștem ceea ce putem să cunoaștem.

Așa că noi visam să fim trimiși la Casa Savanților. Noi doream atât de mult acest lucru, încât mâinile noastre tremurau noaptea sub pături, și noi ne loveam mâinile ca să înceteze cealaltă durere, pe care noi n-o puteam îndura. Era răul și nu puteam îndura confruntarea cu frații noștri dimineața. Pentru că oamenii nu pot să-și dorească nimic pentru ei. Și am fost pedepsiți atunci când Consiliul Vocațiilor veni să ne dea Mandatele de viață, care spuneau ce muncă vor face cei care ajung la cincisprezece ani până la sfârșitul zilelor pe care le au.

Consiliul Vocațiilor veni în prima zi de primăvară și se așezară în sala mare. Și noi, cei care aveam cincisprezece ani, împreună cu toți Învățătorii, am intrat în sala mare. Și Consiliul Vocațiilor ședea pe un podium înalt și a avut nu mai mult de două cuvinte pentru fiecare dintre elevi. Ei au rostit numele fiecărui elev și, când aceștia veneau în față, unul după altul, Consiliul zicea: „Lemnar”, sau „Doctor”, sau „Bucătar”, sau „Lider”. Apoi fiecare elev ridica mâna sa dreaptă și zicea: „Voința fraților noștri va fi îndeplinită”.

Acum, dacă Consiliul a zis „Lemnar” sau „Bucătar”, elevii astfel desemnați mergeau la muncă și nu mai studiau nimic. Dar dacă zicea „Lider”, acest elev mergea în Casa Liderilor, care e cea mai mare casă din Oraș, pentru că are trei etaje. Și acolo ei studiau mulți ani, apoi puteau deveni candidați și să fie aleși în Consiliul Orașului, sau în Consiliul de Stat, sau în Consiliul Mondial – prin votul general și liber al tuturor oamenilor. Dar noi nu ne doream să devenim Lider, deși aceasta este o mare onoare. Noi visam să devenim Savant.

Așa că am așteptat rândul nostru în sala mare și apoi am auzit consiliul Vocațiilor rostind numele nostru: „Egalitate 7-2521”. Am pășit spre podium, și picioarele noastre nu tremurau, și noi priveam în sus, la Consiliu. Erau cinci membri ai Consiliului – trei de genul masculin și doi de genul feminin. Părul lor era alb și fețele crăpate ca noroiul de pe fundul unui râu uscat. Ei erau bătrâni. Păreau mai bătrâni decât marmura Templului Consiliului Mondial. Erau așezați în fața noastră și nu se mișcau. Și nu vedeam ca vreo respirație să freamăte faldurile togilor lor albe. Dar știam că sunt vii din cauza degetului celui mai bătrân,

care se ridică spre noi, apoi căzu înapoi. Acesta a fost unicul lucru care s-a mișcat, și prin buzele nemișcate ale celui mai bătrân dintre ei ieși un șuierat: „Măturător de stradă”.

Am simțit cum coardele gâtului nostru se încordează în timp ce capul nostru se ridică să privească la fețele Consiliului, și eram fericiți. Noi știam că eram vinovați, iar acum aveam o cale de a ne ispăși vina. Noi vom accepta Mandatul de viață și vom lucra pentru frații noștri, cu bucurie și voie bună, și ne vom șterge păcatul față de ei, pe care ei nu-l cunosc, noi însă – da. Așa că noi eram fericiți și mândri de noi și de victoria noastră asupra noastră. Noi am ridicat mâna dreaptă și am vorbit, și vocea noastră a fost cea mai clară și mai fermă dintre toate vocile care răsuna-seră în acea zi în acea sală. Și noi am zis:

„Voința fraților noștri va fi îndeplinită”.

Și atunci noi am privit drept în ochi Consiliul, dar ochii lor erau reci ca niște nasturi de sticlă albastră.

Așa deci noi am mers la Casa Măturătorilor de Stradă. E o casă cenușie pe o stradă îngustă. E un ca-

dran solar în curte, după care Consiliul Casei poate comunica orele din zi și când să sune clopotul. Atunci când sună clopotul, noi ne ridicăm cu toții din paturi. Cerul este verde și rece în geamurile noastre dinspre est. Umbra cadranului solar indică o jumătate de oră mai târziu atunci când noi ne îmbrăcăm și luăm micul dejun în sala de mese, unde sunt cinci mese lungi cu douăzeci de farfurii de lut și douăzeci de căni de lut pe fiecare masă. Apoi mergem la muncă pe străzile Orașului, cu măturile și greblele noastre. Peste cinci ore, când soarele e sus, noi ne întoarcem acasă și luăm masa de amiază, pentru care este rezervată o jumătate de oră. Apoi mergem din nou la muncă. Peste cinci ore, umbrele sunt albastre pe pavaj, iar cerul este albastru cu o strălucire adâncă ce nu strălucește. Noi ne întoarcem pentru a lua cina, care durează o oră. Apoi clopotul sună și noi mergem într-o coloană dreaptă la una dintre Sălile Orașului, pentru Reuniunea Socială. Alte coloane de oameni sosesc de la casele celorlalte meserii. Lumânările sunt aprinse și Consiliile diferitor case stau pe un podium și ne vorbesc despre obligațiile noastre și despre ale celorlalți oameni. Apoi Liderii veniți în vizită urcă pe podium și ne citesc cuvântările care au fost făcute în Consiliul Orașenesc în acea zi, pentru că Consiliul Orașenesc